

2.12.2009

Dnro 3795/2/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: Lausuntonne 1.10.2009 dnro STM/2954/2009

ESITYS TYÖTTÖMYYSTURVALAIN JA ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN TÄSMENTÄMISEKSI

Kanteluasiaa dnro 980/4/09 käsiteltäessä (jäljennös päätöksestä liitteenä) ilmeni, että Kansaneläkelaitos on rinnastanut työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohtaa soveltaessaan työnantajaan myös esimerkiksi toimeksiantajat. Kyseisessä säännöksessä on lueteltu tahot, jotka ovat velvollisia luovuttamaan Kansaneläkelaitokselle tietoja salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä.

Työ- ja toimeksiantosopimuksen välinen ero perustuu viime kädessä lainsäädäntöön, jolloin myös työn- ja toimeksiantajan välinen ero on johdettavissa lainsäädännöstä. Lainsäädäntö tuntee siten erilaisia ansaintamuotoja, joissa kaikissa ei ole kyse työnantajan ja työntekijän välisestä vakiintunein kriteerein määritellystä suhteesta.

Toimeksisaajaa koskevien tietojen hankkiminen yksityiseltä toimeksiantajalta merkitsee puutumista toimeksisaajan yksityiselämään. Tällä hetkellä työttömyysturvalaissa ei kuitenkaan ole selkeää säännöstä, joka oikeuttaisi Kansaneläkelaitoksen vaatimaan tietoja toimeksiantajilta, joihin henkilö ei ole sellaisessa työsuhteessa, joka on määritelty työsopimuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa. Mielestäni työsopimuslain mukainen työsuhteen määritelmä kuvaa myös työnantajan määritelmän olennaiset ja vakiintuneet kriteerit.

Edellä todetun johdosta pidän Kansaneläkelaitoksen omaksumaa työnantajan ja toimeksiantajan rinnastamista eli työnantajan käsitteen laajentavaa tulkintaa ongelmallisena perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityisyyden suojan näkökulmasta.

Mielestäni työttömyysturvalain tietojen hankkimista koskevaa säännöstä tulisi yksityisyyden suoja näkökulmasta tulkita tyhjentävästi ja suppeasti, jolloin työnantajan käsitettä ei tulisi ilman lain tukea laajentaa koskemaan toimeksiantajia tai muitakaan tahoja, joihin nähden työsuhteen vakiintunut määritelmä ei täyty.

Edellä todetun perusteella ja kun perusoikeuksiin puuttuvalta lainsäädännöltä edellytetään tarkkarajaisuutta, esitän sosiaali- ja terveysministeriön harkittavaksi, tulisiko kyseistä työttömyysturvalain säännöstä täsmentää tavalla, joka mahdollistaisi perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävästi tietojen hankkimisen myös muilta kuin vakiintuneen tulkinnan mukaisilta työnantajilta sikäli kuin tietojen hankkimista näiltä tahoilta pidetään työttömyysetuuksia koskevan päätöksenteon kannalta tarpeellisena. Samassa yhteydessä tulisi näkemykseni mukaan uudelleen arvioitaviksi myös muut säännökset, joissa tietojensaantioikeus on vastaavalla tavalla kytketty työnantajan käsitteeseen.

Pyydän ministeriötä ilmoittamaan 31.3.2010 mennessä, mihin toimenpiteisiin esitykseni mahdollisesti on antanut aihetta.